

Acta Juris Stetinensis

2021, nr 4 (vol. 36), 143–160
2083-4373 (print) ISSN (online) 2545-3181
DOI: 10.18276/ais.2021.36-08

Michał Ulasiewicz
dr
Uniwersytet Łódzki
e-mail: mulasiewicz@wpia.uni.lodz.pl
ORCID: 0000-0001-9647-219X

Wybrane prawne aspekty wykluczenia cyfrowego w sferze dostępu do informacji publicznej

Streszczenie

W artykule zostały przedstawione wybrane regulacje prawne kształtujące zasady dostępu do informacji publicznej w kontekście problemu wykluczenia cyfrowego. W ocenie autora opracowanie to stanowi próbę odpowiedzi na pytania o wpływ prawa na rozmiar zjawiska wykluczenia cyfrowego oraz o sposoby przeciwdziałania temu. Artykuł uwzględnia najważniejsze dla tej problematyki zagadnienia, takie jak: sposoby dostępu do informacji, wpływ rozwoju e-administracji na prawną regulację dostępu do informacji publicznej oraz rozwiązania, które służą obiektywnie szerokiemu zakresowi dostępu do informacji. Przeprowadzone badania pozwoliły na zdiagnozowanie najpoważniejszych problemów występujących w obszarze dostępu do informacji i stanowiły asumpt do przyjęcia wniosków o charakterze *de lege ferenda*. W pracy posłużono się przede wszystkim metodą dogmatyczno-prawną.

Słowa kluczowe: wykluczenie cyfrowe, prawo do informacji, dostęp do informacji, administracja

Wprowadzenie

Przełom XX i XXI w. zapoczątkował w Polsce proces przeobrażeń społecznych, gospodarczych i kulturowych. Na ich kształt w dużej mierze wpłynęły rozwój nowoczesnych technologii, upowszechnienie internetu i innowacyjnych narzędzi elektronicznych. Jednym z najpoważniejszych wyzwań, przed jakimi stanął prawodawca w Polsce na początku XXI w., była konieczność przeciwdziałania zjawisku wykluczenia cyfrowego. Problem wykluczenia pojawił się równoległe wraz z rozwojem technologii internetu i stopniowym rozpowszechnianiem się komputerów osobistych. Początkowo wykluczenie miało charakter społeczny¹, z czasem, w miarę postępu informatyzacji administracji publicznej, nabrało także wymiaru prawnego. Relacje podmiotów administrujących z administrowanymi ulegały sukcesywnemu przeobrażaniu w związku z zastosowaniem coraz liczniejszych i bardziej nowatorskich narzędzi informatycznych. Wykorzystanie tych instrumentów niewątpliwie usprawniło pracę administracji i otworzyło ją na wcześniej sceptycznie do niej nastawione środowiska, ale jednocześnie doprowadziło do przeniesienia problemu wykluczenia cyfrowego na obszar, w którym dotychczas nie występował. Administracja od samego początku procesu informatyzacji dostrzegała wykluczenie cyfrowe, uznając je za istotne. W *Strategii kierunkowej rozwoju informatyzacji Polski do roku 2013* likwidację, a przynajmniej sprowadzenie tego zjawiska do poziomu marginalnego w zagrożonych grupach społecznych i obszarach geograficznych, uznano za cel strategiczny państwa i umieszczono go na pierwszym miejscu spośród innych celów o takim charakterze². Równoległe podjęto różnego rodzaju działania (w tym także legislacyjne), które miały służyć osiągnięciu zamierzonych koncepcji. Z perspektywy czasu należy zauważyć, że udało się je osiągnąć jedynie częściowo. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w latach 2005–2020 odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do internetu wzrósł z 30,4% do 90,4%³, co wskazuje na znaczny postęp w obszarze jego upowszechnienia się (a w domyśle także nowoczesnych narzędzi informatycznych). Obecnie odsetek

- 1 W literaturze przedmiotu wskazuje się na ścisłą relację między wykluczeniem cyfrowym a wykluczeniem społecznym (zob. B. Kasprzyk, *Wykluczenie społeczne a cyfrowe w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2015, nr 44, cz. 1, s. 254 i n.).
- 2 *Strategia kierunkowa rozwoju informatyzacji Polski do roku 2013 oraz perspektywiczna prognoza transformacji społeczeństwa informacyjnego do roku 2020*, Warszawa 2005, s. 20. W strategii przyjęto, że powszechność oraz dostępność usług informacyjnych mają kluczowe znaczenie dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy (ibidem, s. 17).
- 3 Por. dane: *Rocznik Statystyczny*, Warszawa 2012, tab. 24 (341), s. 426; *Rocznik Statystyczny*, Warszawa 2018, tab. 24 (348), s. 440; *Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 roku*, www.stat.gov.pl (dostęp 26.06.2021).

gospodarstw niemających dostępu do internetu jest relatywnie niski – 9,6% ogółu gospodarstw⁴, choć w dalszym ciągu jest wyższy od średniej dla Unii Europejskiej⁵.

Niniejsze opracowanie zostało poświęcone problemowi wykluczenia cyfrowego w obszarze dostępu do informacji publicznej. Od samego początku zainteresowania ustawodawcy kwestią sposobu realizacji konstytucyjnego prawa dostępu do informacji i obowiązków informacyjnych podmiotów publicznych obszar ten poddany był intensywnej informatyzacji. Od chwili przyjęcia pierwszych rozwiązań w tym zakresie upłynęło już dwadzieścia lat, warto więc zastanowić się nad oceną przedmiotowej regulacji w kontekście konieczności przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu.

Pojęcie i przyczyny wykluczenia cyfrowego

Pojęcie wykluczenia cyfrowego należy do grupy pojęć trudnych do zdefiniowania, przede wszystkim z uwagi na fakt, że samo zjawisko wykluczenia ma wielowymiarowy i wieloaspektowy charakter, zróżnicowane są także przyczyny jego powstawania. Jak zauważa Sławomir Wilk, „w początkowej fazie rozwoju definicji wykluczenia cyfrowego stosowany był podział dualny, w którym dzielono osoby dychotomicznie na te, które mają komputer i internet, i na te, które ich nie posiadają, na te, które posiadają umiejętności informatyczne, oraz te, które nimi nie dysponują”⁶. Obecnie przedstawiciele nauk społecznych najczęściej definiują wykluczenie cyfrowe jako nierówności, różnice bądź bariery w korzystaniu z internetu i narzędzi informatycznych⁷. Na potrzeby niniejszego opracowania można przyjąć, że wykluczenie cyfrowe jest to taki stan, w którym część społeczeństwa nie może lub nie chce korzystać z narzędzi informatycznych. Przy czym zjawisko to może dotyczyć zarówno jednostek, jak i całych grup społecznych.

W literaturze przedmiotu wskazuje się, że wpływ na wykluczenie mają zwłaszcza takie czynniki, jak: istniejąca infrastruktura informatyczna, wiek, niepełnosprawność, miejsce zamieszkania, wykształcenie, status społeczno-zawodowy, struktura

4 Wyższy na obszarach wiejskich (10,7%) i nieco niższy w dużych miastach (7,9%).

5 W 2019 r. w Polsce wskaźnik gospodarstw domowych posiadających dostęp do internetu w domu był o 3 punkty procentowe niższy od średniej dla Unii Europejskiej (zob. *Spółczesność informacyjna...*).

6 S. Wilk, *E-administracja w społeczeństwie informacyjnym. Model a rzeczywistość na przykładzie województwa podkarpackiego*, Rzeszów 2014, s. 74.

7 Zob. *ibidem*, s. 74–77 i literaturę tam przywoływaną.

rodziny czy nasz indywidualny stosunek do nowych technologii⁸. W 2010 r. grupa badaczy współpracująca w ramach projektu „Dojrz@łość w sieci” dokonała próby zdiagnozowania przyczyn wykluczenia cyfrowego. Badania miały wprowadzić na cel wskazanie barier, przed którymi stają osoby starsze, niemniej jednak przedstawione w raporcie końcowym wnioski mają w ocenie autora niniejszego artykułu walor uniwersalny, można je odnosić także do innych osób i środowisk dotkniętych problemem wykluczenia. W raporcie *Między alienacją a adaptacją. Polacy w wieku 50+ wobec internetu* autorzy wyróżniają dziewięć barier zidentyfikowanych podczas prowadzonych przez nich badań. Należą do nich: bariery finansowe, bariery zasięgu, bariery sprzętowe, brak interesujących usług i treści, bariery psychologiczne (w tym strach i różnego rodzaju obawy), autowykluczanie się ze świata nowych technologii, brak wiedzy na temat tego, jakie możliwości oferuje komputer i internet, brak potrzeby korzystania z internetu, brak umiejętności korzystania z nowych technologii, a także trudności w ich nabywaniu⁹. Nie ulega wątpliwości, że stopień wpływu poszczególnych barier na powstawanie i rozszerzanie się zjawiska wykluczenia cyfrowego jest zróżnicowany i wciąż się zmienia. Badania prowadzone przez przedstawicieli nauk społecznych pozwoliły na wykazanie prawdziwości tezy, że współcześnie „kluczową barierą upowszechnienia wykorzystania komputera i Internetu oraz podnoszenia kompetencji cyfrowych Polaków jest brak motywacji”¹⁰. Dominik Batorski zauważa, że „takich motywacji nie stwarza ani system edukacyjny, który w małym stopniu egzekwuje od uczniów i studentów bardziej kreatywnego korzystania z sieci wymagającego podnoszenia umiejętności, ani też rynek pracy, na którym jest wciąż ważniejsze, aby pracownicy potrafili wykonywać konkretne z góry zdefiniowane polecenia, niż żeby musieli rozwijać się i korzystać z bardziej zaawansowanych kompetencji cyfrowych i informacyjnych”¹¹. Znaczącą rolę w kształtowaniu wykluczenia cyfrowego odgrywają również brak

8 Zob. np. M. Popiołek, *Wykluczenie cyfrowe w Polsce*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2013, nr 32, s. 311 i n.; J. Szczęsny, *Wykluczenie cyfrowe to poważny problem. Niestety, cały czas się pogłębia*, www.antyweb.pl (dostęp 4.02.2019).

9 D. Batorski, J.M. Zając (red.), *Między alienacją a adaptacją. Polacy w wieku 50+ wobec internetu. Raport Otwarcia Koalicji „Dojrz@łość w sieci”*, 2010, <https://depot.ceon.pl/handle/123456789/33-20?show=full> (dostęp 1.02.2019).

10 Tak D. Batorski, *Polacy wobec technologii cyfrowych – uwarunkowania dostępności i sposobów korzystania*, w: J. Czapiński, T. Panek (red.), *Diagnoza społeczna 2013. Warunki i jakość życia Polaków*, Warszawa 2014, s. 381. Z badania GUS przeprowadzonego w 2018 r. wynika, że 50,7% ankietowanych jako przyczynę niekorzystania przez nich z internetu wskazywało brak potrzeby częstego korzystania (*Jakość życia i kapitał społeczny w Polsce. Wyniki badania spójności społecznej 2018*, Warszawa 2020, s. 87, <https://stat.gov.pl> [dostęp 8.12.2020]).

11 D. Batorski, op. cit., s. 381.

wiedzy na temat tego, jakie możliwości oferują komputer, internet i rozmaite narzędzia informatyczne, a także brak umiejętności korzystania z nowych technologii¹². W doktrynie dostrzega się też znaczenie barier psychologicznych w rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Malwina Popiołek zauważa, że opór społeczny i indywidualny wobec technologii informacyjno-komunikacyjnych jest zjawiskiem często spotykanym nawet w krajach o wysoko rozwiniętej infrastrukturze informacyjnej¹³. Z kolei bariery finansowe jako czynnik sprzyjający wykluczeniu obecnie odgrywają znacznie mniejszą rolę niż na początku procesu informatyzacji, tj. w drugiej połowie lat 90.¹⁴ Składają się na to m.in.: wzrost zamożności Polaków, systematyczny spadek cen urządzeń komputerowych, programów i usług internetowych, a także rozwijający się system ratalny.

Czynnikami nieujętymi w przedstawionym wyliczeniu, które w ocenie autora niniejszego artykułu mogą istotnie wpływać na rozmiar zjawiska wykluczenia, są także unormowania prawne. Prawodawca, tworząc regulację prawną, współkształtuje rzeczywistość, wyznacza ramy, na podstawie których administracja i adresaci jej działań projektują swoje zachowania i podejmują decyzje dotyczące wyboru drogi postępowania w danej sprawie. Praktyka niejednokrotnie pokazała, że sposób regulacji określonych sfer życia może zachęcać lub zniechęcać jednostki do podejmowania działań w tej sferze. Takie zjawiska można także zaobserwować w obszarze dostępu do informacji.

Problem wykluczenia cyfrowego w sferze dostępu do informacji na gruncie przepisów ustawy o dostępie do informacji publicznej

Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej¹⁵ (dalej: u.d.i.p.) rozwija i uszczegóławia konstytucyjną regulację prawa dostępu do informacji, a jednocześnie jest jednym z najważniejszych narzędzi prawnych, służących pozyskaniu wiedzy o funkcjonowaniu administracji publicznej i pozostałych władz publicznych. Ustawa ta określa w szczególności: zakres pojęcia informacji publicznej, podmioty uprawnione do jej uzyskania oraz zobowiązane do jej udostępnienia, a także zasady dostępu i sposoby realizacji prawa do informacji, w tym

12 W badaniu GUS z 2018 r. 59,7% ankietowanych jako przyczynę niekorzystania z internetu wskazywało brak odpowiednich umiejętności (*Jakość życia ...*, s. 87).

13 M. Popiołek, op. cit., s. 315.

14 Por. J. Szczęsny, op. cit. W badaniu GUS z 2018 r. 8,6% ankietowanych jako przyczynę niekorzystania z internetu wskazywało zbyt wysokie tego koszty (*Jakość życia...*, s. 87).

15 T.j. Dz.U. 2020 poz. 2176.

tryby dostępu do informacji. Zgodnie z art. 1 ust. 1 u.d.i.p. informacją publiczną jest każda informacja o sprawach publicznych. W art. 2 ustawy potwierdzono konstytucyjne prawo do informacji, przyznając je każdemu niezależnie od faktu posiadania interesu prawnego lub faktycznego. Z kolei obowiązek udostępnienia ustawodawca nałożył na władze publiczne oraz inne podmioty wykonujące zadania publiczne, jak też na reprezentatywne organizacje związkowe i pracodawców oraz partie polityczne.

Z punktu widzenia tematu niniejszego opracowania szczególnie istotna jest kwestia sposobu realizacji prawa dostępu do informacji publicznej. Została ona określona w art. 7 ust. 1 u.d.i.p. Zgodnie z tym przepisem udostępnianie informacji publicznych następuje w drodze: ogłaszania w Biuletynie Informacji Publicznej (dalej: BIP), udostępniania w centralnym repozytorium (od 8 grudnia 2021 roku będzie to portal danych), udostępniania na wniosek (ustny bądź pisemny), udostępniania w drodze wyłożenia lub wywieszenia w miejscach ogólnie dostępnych oraz za pomocą urzędnika umożliwiającego zapoznanie się z informacją, a także wstępu na posiedzenia określonych organów i udostępniania dokumentujących je materiałów, w tym audiowizualnych i teleinformatycznych. Jak już wspomniano, dostęp do informacji publicznej od samego początku, tj. od wejścia w życie omawianej ustawy, poddany był intensywnej informatyzacji. Już w założeniach BIP miał być urzędowym publikatorem teleinformatycznym w postaci ujednoczonego systemu stron dostępnych wyłącznie w sieci teleinformatycznej. Podobny charakter ma obecnie także centralne repozytorium, w którym udostępnia się informacje publiczne o szczególnym znaczeniu dla rozwoju innowacyjności w państwie i rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Informatyzacja znajduje też zastosowanie w pozostałych trybach dostępu, choć jej zakres w praktyce jest zróżnicowany i – co warte podkreślenia – często zależy od woli podmiotu uprawnionego do uzyskania informacji.

Do chwili uruchomienia BIP, co uwzględniając okresy przejściowe, ostatecznie nastąpiło w 2005 r., tryb wnioskowy stanowił podstawową ścieżkę realizacji prawa dostępu. Dziś mimo upływu czasu i pojawienia się nowych instrumentów dostępu nie traci on na znaczeniu. W art. 10 ust. 2 u.d.i.p. ustawodawca wprowadził właściwie dwa tryby udostępnienia informacji publicznej na wniosek – ustny i pisemny. Pierwszy z nich znajduje zastosowanie w przypadku, gdy przedmiotem wniosku jest informacja publiczna, która może być udostępniona niezwłocznie. Jeśli udostępnienie informacji, o którą występuje wnioskodawca, wymaga czasu, stosuje się tryb pisemny. Wówczas konieczne będzie złożenie wniosku pisemnego, przy czym może on być złożony zarówno w postaci papierowej i dostarczony osobiście bądź za pośrednictwem poczty, jak i w postaci elektronicznej i dostarczony np. mailem lub faksem. W ramach trybu wnioskowego (ustnego i pisemnego) wnioskodawca jest

uprawniony do określenia formy, czyli postaci jej wyrażenia – pisemnie, wizualnie lub dźwiękowo (w tym w szczególności ustnie), i sposobu udostępnienia informacji, który jest tożsamy z metodą przekazania informacji uprzednio utrwalonej w określonej formie, będzie się zatem sprowadzał do wyboru rodzaju nośnika informacji (np. wydruku, płyty CD, dysku przenośnego lub określonego środka komunikacji na odległość)¹⁶. Podmiot udostępniający jest co do zasady zobowiązany do udostępnienia informacji w formie i w sposób określony we wniosku.

Komentowane przepisy w praktyce gwarantują powszechność dostępu do informacji i nie prowadzą do wykluczenia cyfrowego. Każdy uprawniony, w zależności od dostępności środków technicznych, posiadanych umiejętności i osobistych preferencji, realizując prawo do informacji, ma możliwość skorzystania zarówno z narzędzi informatycznych, jak i tradycyjnych (nieinformatycznych). Niemniej jednak nie każda informacja publiczna podlega udostępnieniu w trybie wnioskowym. Na podstawie przepisów u.d.i.p. tryb wnioskowy ma charakter uzupełniający wobec dwóch w pełni z informatyzowanych trybów dostępu – ogłaszania informacji w BIP i udostępniania informacji w centralnym repozytorium. Zgodnie z art. 10 ust. 1 u.d.i.p. informacja publiczna, która nie została udostępniona w BIP lub centralnym repozytorium, jest udostępniana na wniosek. Bezpośrednią konsekwencją tego przepisu jest to, że informacja zamieszczona w BIP albo repozytorium nie podlega już udostępnieniu na wniosek¹⁷. Takie rozwiązanie jest pod wieloma względami korzystne nie tylko dla podmiotów udostępniających, lecz także tych zainteresowanych udostępnieniem. Te pierwsze zostały zwolnione z obowiązku powielonego udostępnienia informacji: po raz pierwszy na stronach Biuletynu lub repozytorium i po raz kolejny na wniosek podmiotu uprawnionego. Z kolei z punktu widzenia uprawnionych zapoznanie się z informacjami publicznymi w postaci stron WWW realizuje podstawowe założenia prawa dostępu do informacji, w tym brak formalnych ograniczeń uniemożliwiających zapoznanie się z informacją, możliwość zapoznania się z informacją praktycznie w każdym momencie i w każdym niemal miejscu, jak też otrzymania informacji natychmiast po uruchomieniu odpowiedniej strony. Rozwiązanie to może jednak sprzyjać powstawaniu zjawiska wykluczenia cyfrowego. W założeniach dostęp do BIP i centralnego repozytorium ma charakter

16 W piśmiennictwie wskazuje się, że prawo do określenia zakresu żądania oraz formy udostępnienia statuuje wnioskodawcę jako gospodarza postępowania o udostępnienie informacji publicznej (zob. P. Szustakiewicz, *Zasady udzielania informacji publicznej w świetle orzecznictwa sądów administracyjnych*, w: Z. Duniewska, M. Stahl, A. Rabiega-Przyłęcka (red.), *Standardy współczesnej administracji i prawa administracyjnego*, Warszawa–Łódź 2019, s. 808).

17 Zob. np. wyrok WSA w Łodzi z 24 marca 2021 r., II SAB/Łd 103/20, LEX nr 3162646; wyrok WSA w Warszawie z 19 lutego 2021 r., II SAB/Wa 631/20, LEX nr 3145068.

powszechny, co oznacza, że każdy zainteresowany, z formalnoprawnego punktu widzenia, ma pełen, niczym nieograniczony dostęp do informacji w nich zawartych, a co najważniejsze – jest to dostęp uznawany za wolny od opłat. W praktyce korzystanie z urzędowych publikatorów teleinformatycznych uzależnione jest jednak od dostępu do odpowiednich środków technicznych, innymi słowy – dostępu do internetu. Dane statystyczne przywołane na wstępie niniejszego opracowania wskazują, że dostęp ten (a co za tym idzie, także dostęp do treści publikowanych na stronach BIP i repozytorium) nie ma charakteru powszechnego. Problem ten stanie się jeszcze bardziej widoczny, jeśli uwzględni się dane dotyczące aktywności Polaków w sferze poszukiwania informacji publicznych w sieci. W 2019 r. odwiedzanie stron internetowych instytucji publicznych w celach informacyjnych deklarowało zaledwie 24,9% mieszkańców Polski (przy średniej w Unii Europejskiej na poziomie 44%). W 2020 r. odsetek osób deklarujących wyszukiwanie informacji na stronach administracji publicznej był nieco wyższy i wyniósł 27,2%. Warto zauważyć, że odsetek ten był zauważalnie wyższy w dużych miastach (35%) i znacznie niższy na obszarach wiejskich (21,9%)¹⁸.

W sytuacji, w której poszukiwana informacja została udostępniona na stronach BIP lub centralnego repozytorium, a zainteresowany nie ma dostępu do internetu, nie potrafi korzystać bądź obawia się korzystania z narzędzi elektronicznych, optymalnym rozwiązaniem byłoby zapewnienie takiej osobie dostępu do komputera połączonego z siecią w siedzibie podmiotu zobowiązanego do udostępnienia, a także, gdy jest to niezbędne, fachowej pomocy w wyszukiwaniu informacji przez pracownika tego podmiotu. Mając powyższe na uwadze, warto zastanowić się nad tym, czy na podmiotach udostępniających ciążą dodatkowe obowiązki związane z udzieleniem pomocy osobom poszukującym informacji. Udzielenie jednoznacznej odpowiedzi na tak postawione pytanie nie jest łatwe. Z przepisów u.d.i.p. daje się wyprowadzić obowiązek poinformowania zainteresowanego o fakcie udostępnienia informacji w BIP lub repozytorium w przypadku, gdyby zainteresowany wystąpił z wnioskiem o udostępnienie informacji uprzednio opublikowanej w jednym z tych trybów¹⁹. W starszej literaturze przedmiotu wyrażano pogląd, zgodnie z którym, przy braku dostępu do środków technicznych umożliwiających zapoznanie się z materiałami zamieszczonymi w urzędowych publikatorach, obowiązek zapewnienia każdemu takiego dostępu miał ciążyć na

18 Zob. *Spółeczeństwo informacyjne...*, s. 163–165.

19 Tak. m.in. I. Kamińska, M. Rozbicka-Ostrowska, *Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*, wyd. 3, Warszawa 2016, art. 10; por. wyrok NSA z 18 stycznia 2017 r., I OSK 1789/16, LEX nr 2220927.

podmiotach zamieszczających informacje²⁰. Gdyby podmiot zobowiązany nie posiadał możliwości zapewnienia dostępu, powinien zadośćuczynić żądaniu zainteresowanego w innej formie. Warto podkreślić, że za takim sposobem załatwienia sprawy przemawia chociażby ogólna zasada budzenia zaufania administrowanych do władzy publicznej. Stanowisko to nie przyjęło się jednak w orzecznictwie sądów administracyjnych. Przykładowo WSA w Szczecinie w wyroku z 3 września 2008 r. zauważył, że w dobie powszechnie rozwijającej się komputeryzacji podmiot uprawniony do uzyskania informacji może skorzystać nie tylko z odpłatnego dostępu do internetu (np. w kafejkach internetowych), lecz także nieodpłatnie w siedzibie jednostek użyteczności publicznej (np. bibliotekach), gdzie – w razie potrzeby – będzie mógł uzyskać pomoc od osób dysponujących odpowiednimi kwalifikacjami w obsłudze sprzętu komputerowego²¹. Pogląd ten znajduje również potwierdzenie w późniejszym orzecznictwie sądów administracyjnych²². Sam ustawodawca nie wypowiada się w kwestii zapewnienia dostępu do BIP i repozytorium w siedzibie podmiotu zobowiązanego do udostępnienia informacji. Z tego też względu wyegzekwowanie sposobu postępowania postulowanego przez część przedstawicieli doktryny w praktyce może się okazać niemożliwe.

Do rozwiązań, które przynajmniej częściowo ograniczają występowanie zjawiska wykluczenia cyfrowego w sferze dostępu do informacji publikowanych m.in. w Biuletynie Informacji Publicznej i centralnym repozytorium, należy zaliczyć mechanizmy przyjęte w ramach ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych²³. Mechanizmy te służą w szczególności jednej z grup potencjalnie zagrożonych wykluczeniem cyfrowym – osobom z niepełnosprawnością, w tym zwłaszcza osobom niewidomym i słabowidzącym. Ustawa wdraża do polskiego porządku prawnego postanowienia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego²⁴. Dyrektywa nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, by strony internetowe i aplikacje mobilne

---

20 Zob. m.in. A. Knopkiewicz, *Tryby udostępniania informacji publicznej*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2004, z. 4, s. 100; M. Jabłoński, K. Wygoda, *Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*, Wrocław 2002, s. 278.

21 Wyrok WSA z 3 września 2008 r., II SA/Sz 505/08, LEX nr 516011.

22 Por. wyrok WSA w Kielcach z 13 września 2017 r., II SAB/Ke 42/17, LEX nr 2380165; wyrok WSA w Poznaniu z 23 sierpnia 2017 r., IV SA/Po 492/17, LEX nr 2350877.

23 Dz.U. z 2019 r. poz. 848.

24 Dz. Urz. UE L 327 z 2 grudnia 2016 r., s. 1.

podmiotów publicznych były postrzegalne, funkcjonalne, zrozumiałe i kompatybilne. Realizacja określonych w niej celów nastąpiła w przywołanej ustawie, przy czym szczegółowe wymogi w zakresie dostępności stron znalazły się w załączniku do ustawy. Należą do nich m.in.: zapewnienie dostępności mediów zmiennych w czasie (w tym audiodeskrypcji), zapewnienie zrozumiałej prezentacji zawartości, ułatwienie percepcji treści (np. przez zmianę rozmiaru tekstu) czy wprowadzenie alternatywnych sposobów wprowadzania danych (np. możliwość aktywowania ruchem)²⁵.

Jak już wspomniałem, narzędzia informatyczne mogą też znaleźć zastosowanie w ramach pozostałych trybów dostępu do informacji publicznej. W szerszym zakresie umożliwia to udostępnianie informacji w drodze wyłożenia lub wywieszenia oraz za pomocą urządzenia umożliwiającego zapoznanie się z informacją. Tryb ten ma charakter fakultatywny – o jego zastosowaniu decyduje sam podmiot zobowiązany do udostępnienia. Skuteczność udostępnienia informacji w omawianym trybie ustawodawca uzależnił od tego, aby nastąpiło ono w miejscu ogólnie dostępnym. Zgodnie z art. 11 u.d.i.p. informacja publiczna może być udostępniana: w drodze wyłożenia bądź wywieszenia w miejscach ogólnie dostępnych lub przez zainstalowane (w takich miejscach) urządzenia umożliwiające zapoznanie się z nią. W praktyce najczęściej spotykaną formą realizacji tego uprawnienia jest umieszczenie informacji w postaci dokumentu papierowego (czasem także w postaci fotografii) na tablicy ogłoszeń znajdującej się w siedzibie podmiotu udostępniającego. Niemniej jednak przepis art. 11 u.d.i.p. nie zakazuje udostępnienia informacji w postaci zinformatywowanej. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby stroną internetową podmiotu udostępniającego (po spełnieniu określonych przesłanek²⁶) również uznać za miejsce ogólnie dostępne, w którym można dokonać „wywieszenia” informacji²⁷. Udostępnienie informacji może przybrać postać zinformatywowaną także w przypadku udostępniania za pomocą specjalnego urządzenia znajdującego się w ogólnodostępnym miejscu, umożliwiającego zapoznanie się z informacją. Wobec braku definicji ustawowej takiego urządzenia należy przyjąć, że może to być dowolne urządzenie techniczne lub elektroniczne, które służy prezentowaniu wyselekcjonowanych danych w sposób ciągły bądź na żądanie osoby zainteresowanej

25 Szerzej kwestią tą zajmuje się A. Pietrasiewicz, w: K. Czaplicki, G. Szpor (red.), *Ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Komentarz*, Warszawa 2020, LEX, Załącznik.

26 W tym zwłaszcza po spełnieniu wymogu oznaczenia informacji danymi określonymi w art. 12 ust. 1 u.d.i.p.

27 Por. wyrok WSA z 11 maja 2011 r., II SAB/Po 39/10, CBOSA.

pozyskaniem takich danych. W praktyce prawdopodobnie najczęściej spotykanym rodzajem „infomatów” są ekrany elektroniczne umieszczane w salach recepcyjnych urzędów, prezentujące dane w sposób ciągły, w zamkniętym obiegu.

Pomimo relatywnie szerokiego wykorzystania narzędzi informatycznych w ramach charakteryzowanego trybu ryzyko zagrożenia wykluczeniem cyfrowym zostało wyeliminowane przez samego ustawodawcę. Przesądza o tym przywołany już art. 10 ust. 1 u.d.i.p., który wyznacza udostępnienie informacji w drodze wyłożenia lub wywieszenia pozycję wyraźnie służebną w stosunku do trybów podstawowych, tj. publikacji w ramach BIP i repozytorium, oraz trybu wnioskowego. Służebność wyraża się w tym, że nie można nie opublikować informacji w BIP albo w repozytorium bądź odmówić jej udostępnienia w trybie wnioskowym z powołaniem się na to, że została ona wyłożona lub wywieszona w miejscach ogólnie dostępnych lub jest dostępna za pomocą określonego urzędnika²⁸. Innymi słowy, w sytuacji, w której informacja stanowiąca przedmiot zainteresowania konkretnej osoby została udostępniona wyłącznie na stronie internetowej (i nie jest to jednocześnie strona BIP/repozytorium) lub za pomocą infomatu, będzie mogła zostać udostępniona także na indywidualny wniosek tej osoby w formie i w sposób określony we wniosku przez samego zainteresowanego. Pogląd ten obecnie znajduje oparcie w orzecznictwie NSA²⁹, choć wypada zauważyć, że zwłaszcza we wcześniejszych orzeczeniach sądy administracyjne często przyjmowały poglądy przeciwnie do zaprezentowanego³⁰.

Problem wykluczenia cyfrowego w sferze dostępu do informacji na podstawie innych regulacji prawnych

Ustawa o dostępie do informacji publicznej nie jest jedynym aktem prawnym kształtującym zasady dostępu do informacji. Istnienie takich unormowań dopuścił sam ustawodawca, który w art. 1 ust. 2 u.d.i.p. przyjął, że przepisy ustawy nie naruszają przepisów innych ustaw określających odmienne zasady i tryb dostępu do

28 Podobnie m.in. M. Jaśkowska, *Dostęp do informacji publicznych w świetle orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego*, Toruń 2002, s. 56; T. Aleksandrowicz, *Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*, wyd. 4, Warszawa 2008, art. 11, LEX; J. Szlachetko, *Bezwnioskowe tryby udostępniania informacji publicznej*, w: *idem, Partycypacja społeczna w lokalnej polityce przestrzennej*, Warszawa 2017, s. 101–104, LEX; K. Kędzierska, *Bezwnioskowy tryb dostępu do informacji publicznej – schemat postępowania*, „Informacja w Administracji Publicznej” 2017, nr 3, s. 58 i n.

29 Zob. w szczególności wyrok NSA z 8 października 2019 r., I OSK 3886/18, LEX nr 2732177; wyrok NSA z 23 marca 2017 r., I OSK 1375/15, LEX nr 2323598.

30 Por. np. wyrok WSA z 30 listopada 2011 r., II SAB/Wa 314/11, CBOSA.

informacji będących informacjami publicznymi. Jedynie część spośród tych ustaw została przywołana wprost lub za pomocą odesłań blankietowych w kolejnych przepisach u.d.i.p.³¹ Stanowią one rozbudowaną i zróżnicowaną (także w zakresie stopnia wykorzystania narzędzi informatycznych) grupę regulacji obejmującą niemalże cały obszar działań administracji publicznej, a także pozostałych władz publicznych.

Przykładem przepisów o charakterze *lex specialis* w stosunku do przepisów u.d.i.p., które w znaczącym stopniu sięgają po instrumenty informatyczne, są unormowania ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych³² (dalej: u.o.a.n.), dotyczące zasad wydawania dzienników urzędowych. Dziennik urzędowy jest podstawowym i jednocześnie autorytatywnym źródłem informacji o prawie. Od 1 października 2012 r. wydaje się go w postaci elektronicznej. Dzienniki zawierające akty prawne w postaci dokumentów elektronicznych są dostępne w internecie, przy czym dla każdego dziennika organ wydający prowadzi odrębną stronę internetową. Takie rozwiązanie ma liczne zalety, w znacznej mierze analogiczne jak publikacja informacji w BIP czy centralnym repozytorium. Jak słusznie zauważa Grzegorz Wierczyński, publikacja dzienników w sieci daje możliwość zapoznania się z aktami normatywnymi wszystkim zainteresowanym, niezależnie od miejsca, w którym się znajdują, a także pobierania tekstów aktów normatywnych „przez całą dobę każdego dnia, a nie tylko w dni robocze w godzinach pracy danego urzędu”³³. Autor zasadnie zwraca uwagę na to, że „dokument w postaci elektronicznej (o ile nie jest to postać graficzna, czyli zdjęcie oryginalnego dokumentu) znacznie łatwiej poddać kolejnym operacjom, które mogą być przydatne w odbiorze zawartego w nim komunikatu (np. osoba niedowidząca może taki dokument odczytać za pomocą specjalnego oprogramowania, zamieniającego tekst na głos, a osoba nieznająca danego języka może tekst zawarty w tym dokumencie skopiować do programu tłumaczącego)”³⁴.

Publikacja tekstów prawnych w sieci niesie ze sobą potencjalnie te same zagrożenia co „elektroniczne” tryby dostępu do informacji publicznej. W tym jednak przypadku ustawodawca zdecydował się wprowadzić mechanizmy zabezpieczające, które w praktyce istotnie ograniczają ryzyko wystąpienia zagrożenia wykluczeniem cyfrowym. Inaczej niż to miało miejsce w przypadku przepisów u.d.i.p.,

31 Zob. zwłaszcza art. 1 ust. 3 i art. 5 u.d.i.p.

32 T.j. Dz.U. 2019 poz. 1461.

33 G. Wierczyński, *Udostępnianie informacji o prawie jako warunek skutecznej działalności prawotwórczej*, Gdańsk 2015, s. 216.

34 Ibidem, s. 216–217.

w regulacjach u.o.a.n. ustawodawca nałożył na administrację publiczną dodatkowe obowiązki związane z udostępnianiem dzienników. Zgodnie z art. 26 ust. 1 u.o.a.n. terenowe organy administracji rządowej oraz organy samorządu terytorialnego udostępniają nieodpłatnie „Dziennik Ustaw” i „Monitor Polski” lub zawarte w nich akty normatywne i inne akty prawne, w tym orzeczenia do wglądu i do pobrania w formie dokumentu elektronicznego oraz w postaci elektronicznej do powszechnego wglądu w godzinach pracy urzędów obsługujących te organy, w miejscu do tego przeznaczonym i powszechnie dostępnym. W kolejnych przepisach obowiązek ten został rozciągnięty na zbiory aktów prawa miejscowego stanowiących w powiecie i gminie. Ustawodawca zagwarantował ponadto możliwość wydawania wydruków aktów normatywnych i innych aktów prawnych. Jest ono odpłatne. Tym niemniej kierownik danego urzędu ustala cenę arkusza wydruku aktu normatywnego lub innego aktu prawnego, tak aby wydruki były powszechnie dostępne, a cena pokrywała wyłącznie koszty tych wydruków.

Choć od czasu pojawienia się publicznych i komercyjnych serwisów internetowych zawierających informację o prawie (takich jak ISAP, LEX czy Legalis) rola dziennika urzędowego jako pierwszoplanowego źródła wiedzy o obowiązującym prawie jest dyskusyjna, to niekwestionowany pozostaje w dalszym ciągu jego autorytatywny charakter. Dziennik urzędowy stanowi oficjalny publikator, w którym prezentowane są określone przez prawo informacje i dokumenty (w tym akty prawne). Tekstom aktów opublikowanych w określony sposób i we właściwych dziennikach przysługuje domniemanie autentyczności³⁵. Takiego charakteru nie można przypisać tekstom opublikowanym w innych trybach niż określone w przepisach ustawy. Z tego względu dzienniki urzędowe nadal pozostają istotnym źródłem informacji o obowiązującym prawie, a ich dostępność ma duże znaczenie w kontekście zagwarantowania jawności działań władz publicznych. Wydaje się, że mechanizmy przyjęte w u.o.a.n., choć preferują z informatyzowane tryby dostępu, przynajmniej częściowo zabezpieczają prawa osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym, umacniając powszechność dostępu. W tym kontekście warto jednak rozważyć pewne modyfikacje. Wydaje się, że dobrym rozwiązaniem byłoby nałożenie obowiązków związanych z umożliwieniem wglądu i wydawaniem wydruków aktów normatywnych przede wszystkim na te podmioty, które posiadają kompetencję prawotwórczą, przy czym w ocenie autora artykułu obowiązek udostępnienia konkretnego aktu powinien ciążyć w pierwszej kolejności na podmiocie, który ten akt ustanowił.

35 Por. postanowienie TK z 13 lutego 1991 r., S 2/91, OTK 1991, Nr 1, poz. 30.

Obowiązek publikacji prawa stanowi jeden z najważniejszych elementów jawności w szeroko pojmowanym procesie jego tworzenia. Jawność ta jest realizowana jednak nie tylko na etapie ogłaszania prawa. Gwarancje transparentności obejmują także etap przygotowywania projektów aktów prawnych. W polskim porządku prawnym kluczowe regulacje prawne w tym obszarze zawiera ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa³⁶. Jej przepisy wprowadzają jawność m.in. projektów założeń projektów ustaw, projektów ustaw oraz projektów rozporządzeń, wykazów prac legislacyjnych Rady Ministrów, Prezesa Rady Ministrów i poszczególnych ministrów oraz wszelkich dokumentów dotyczących prac nad tymi projektami. Udostępnienie ww. projektów, wykazów i dokumentów następuje poprzez ich umieszczenie na stronach BIP. Ustawodawca nie wprowadza innych, alternatywnych mechanizmów udostępnienia, co oznacza, że skorzystanie z trybów określonych w szczególności w przepisach u.d.i.p. (w tym z trybu wnioskowego) nie będzie możliwe. Obowiązek podania do publicznej wiadomości projektów, wykazów i dokumentów zostaje spełniony z chwilą ich udostępnienia za pośrednictwem BIP. Jak już wcześniej wspomniałem, takie rozwiązanie niesie ze sobą zagrożenie wykluczeniem cyfrowym, a brak mechanizmów ochronnych zwiększa ryzyko jego wystąpienia.

Konstytucyjne prawo do informacji obejmuje także prawo do informacji o środowisku i jego ochronie. Konkretyzacja tego prawa nastąpiła w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko³⁷ (dalej: u.u.i.s.). Ustawa ta wykorzystuje narzędzia informatyczne, ale w odróżnieniu od u.d.i.p. nie przypisuje im wiodącego charakteru. Zgodnie z art. 12 ust. 1 u.u.i.s. informacja o środowisku i jego ochronie jest udostępniana co do zasady na pisemny wniosek³⁸. Z treści tego przepisu nie wynika, że musi to być dokument w postaci papierowej. Dopuszczalne więc będą również formy inne niż papierowa (np. dokument elektroniczny). Udostępnienie nie musi nastąpić w takiej samej formie jak złożenie wniosku. Ustawodawca przewidział otwarty katalog form udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie. Stosownie do art. 9 ust. 2 u.u.i.s. udostępnienie następuje w formie ustnej, pisemnej, wizualnej, dźwiękowej, elektronicznej lub innej. Wybór formy należy do zainteresowanego

---

36 T.j. Dz.U. 2017 poz. 248.

37 T.j. Dz.U. 2021 poz. 247 ze zm.

38 Udostępnieniu w trybie wnioskowym nie podlegają informacje udostępnione w bazie danych o ocenach oddziaływania na środowisko prowadzonej przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w systemie teleinformatycznym.

wejściem w posiadanie informacji. Jeśli informacja o środowisku i jego ochronie nie może być udostępniona w sposób lub w formie określone we wniosku, udostępniający (analogicznie do przepisów u.d.i.p.) powiadamia pisemnie podmiot żądający informacji w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku o przyczynach braku możliwości udostępnienia informacji zgodnie z wnioskiem i wskazuje, w jaki sposób albo w jakiej formie informacja może być udostępniona. Bez pisemnego wniosku udostępnia się informację niewymagającą wyszukiwania oraz informacje umożliwiające osobom, które mogą ucierpieć w wyniku wystąpienia określonego zagrożenia³⁹, podjęcie działań w celu zapobieżenia lub zminimalizowania szkód wynikających z tego zagrożenia. Nowym rozwiązaniem, nieznanym na gruncie przepisów u.d.i.p., a szczególnie istotnym z punktu widzenia konieczności przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu, jest nałożenie na podmioty udostępniające obowiązku udzielania niezbędnej pomocy i wskazówek przy wyszukiwaniu informacji o środowisku i jego ochronie⁴⁰. Oprócz funkcji prewencyjnej regulacja ta niewątpliwie umacnia zasadę budzenia zaufania do organów władzy publicznej i może się przyczynić do poprawy relacji między administracją a jednostkami, dlatego też zasługuje ona na jednoznacznie pozytywną ocenę. W tym kontekście za pożądane należy uznać przyjęcie podobnego rozwiązania również w prawnej regulacji dostępu do informacji publicznej.

Wnioski

Sposób ukształtowania regulacji prawnej ma niewątpliwie wpływ na rozmiar zjawiska wykluczenia cyfrowego. Jest to szczególnie widoczne w sferze dostępu do informacji publicznej, gdzie postęp techniczny przyczynił się do wzrostu znaczenia z informatyzowanych trybów dostępu. Świadczą o tym zwłaszcza rosnąca rola Biuletynu Informacji Publicznej i centralnego repozytorium oraz zmiany dokonane w zakresie sposobu publikacji aktów prawnych. Dla wielu podmiotów zainteresowanych wejściem w posiadanie informacji tryby te stanowią istotne ułatwienie w dostępie do informacji. Istnieje jednak stosunkowo liczna grupa osób, dla których informatyzacja może stanowić barierę trudną do przebycia. Fakt ten nie może oczywiście prowadzić do uznania, że ustawodawca powinien rezygnować

---

39 Chodzi tu o klęski żywiołowe, inne katastrofy naturalne lub awarie techniczne bądź inne bezpośrednie zagrożenia dla zdrowia ludzi albo środowiska, spowodowane działalnością człowieka lub przyczynami naturalnymi.

40 Artykuł 8 ust. 2 u.u.i.s. Przepis ten został wprowadzony nowelą z dnia 9 października 2015 r. (Dz.U. poz. 1936 ze zm.) i wszedł w życie z początkiem 2017 r.

z przyjmowania nowatorskich rozwiązań. Powinny być one jednak uzupełniane o rozwiązania alternatywne, które znajdą zastosowanie w szczególnych przypadkach, zwłaszcza wtedy, gdy z obiektywnych przyczyn osoba uprawniona do uzyskania informacji nie może skorzystać z preferowanych przez prawodawcę narzędzi informatycznych. Trzeba pamiętać, że prawo do informacji publicznej należy do grupy publicznych praw podmiotowych mających swoje źródło w Konstytucji RP (w szczególności w art. 61). Podobnie jak inne prawa należące do tej grupy, prawo do informacji podlega szczególnej ochronie. Zapewnienie możliwości skorzystania z niego każdemu jest obowiązkiem podmiotów publicznych nie tylko na etapie stosowania prawa, lecz także na etapie jego tworzenia.

Potrzeba zmian legislacyjnych jest szczególnie widoczna w przypadku regulacji u.d.i.p. Dobrym rozwiązaniem byłoby nałożenie na podmioty udostępniające dodatkowych obowiązków związanych z udzieleniem niezbędnej pomocy osobom poszukującym informacji na wzór regulacji z u.u.i.s. Kolejnym krokiem zmierzającym do uczynienia regulacji u.d.i.p. przyjaźniejszą jednostce mogłoby być wprowadzenie rozwiązania umożliwiającego udostępnienie informacji opublikowanej w BIP lub centralnym repozytorium również w innej formie, np. wydruku komputerowego. W tym jednak przypadku, mając na względzie cel, jaki przyświecał ustawodawcy przy wprowadzaniu regulacji z art. 10 ust. 1 u.d.i.p., tj. zwolnienie podmiotów udostępniających z obowiązku powielonego udostępnienia informacji, należałoby zastrzec dodatkową formę udostępnienia tylko do przypadków uzasadnionych okolicznościami, w jakich znajduje się wnioskodawca. Stosowanie takiej alternatywnej ścieżki dostępu mogłoby być pozostawione uznaniu podmiotu udostępniającego. Oczywiście nie jest to rozwiązanie w pełni komfortowe dla wnioskodawcy, niemniej jednak w tej konkretnej sytuacji trzeba mieć na względzie zarówno jego interes, jak i interes publiczny, który wyraża się w potrzebie odciążenia administracji tam, gdzie jej działania nie są niezbędne.

Początek XXI w. przyniósł administracji dostęp do nowoczesnych technologii i narzędzi informatycznych wcześniej nieznanych. Instrumenty te umożliwiają szybszą i efektywniejszą realizację zadań publicznych, jak również sprzyjają budowaniu partnerskich relacji między administracją a adresatami jej działań. Warto jednak pamiętać, że informatyzacja niesie nie tylko same korzyści, lecz także pewne zagrożenia. Nadmierny nacisk na wykorzystanie narzędzi elektronicznych połączony z całkowitą rezygnacją z innych „tradycyjnych” instrumentów może prowadzić do wyłączenia z głównego nurtu przemian, a w dalszej perspektywie do odpodmiotowienia i alienacji jednostki w zinformatywowanym społeczeństwie. W tym kontekście przede wszystkim na prawodawcy spoczywa obowiązek umiejętnego, wyważonego korzystania z innowacyjnych narzędzi elektronicznych. Informatyzacja może i powinna być obecna w nowoczesnej administracji nastawionej

na budowanie partnerskich relacji, ale zawsze z uwzględnieniem rzeczywistych oczekiwań i – co najważniejsze – możliwości i umiejętności podmiotów, którym administracja służy – jednostek i ich zorganizowanych struktur.

Bibliografia

- Aleksandrowicz T., *Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*, wyd. 4, Warszawa 2008.
- Batorski D., *Polacy wobec technologii cyfrowych – uwarunkowania dostępności i sposobów korzystania*, w: J. Czapiński, T. Panek (red.), *Diagnoza społeczna 2013. Warunki i jakość życia Polaków*, Warszawa 2014.
- Batorski D., Zając J.M. (red.), *Między alienacją a adaptacją. Polacy w wieku 50+ wobec internetu. Raport Otwarcia Koalicji „Dojrzałość w sieci”*, 2010, <https://depot.ceon.pl/handle/123456789/3320?show=full> (dostęp 1.02.2019).
- Czaplicki K., Szpor G. (red.), *Ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych*, Warszawa 2020.
- Jabłoński M., Wygoda K., *Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*, Wrocław 2002.
- Jakość życia i kapitał społeczny w Polsce. Wyniki badania spójności społecznej 2018*, Warszawa 2020, <https://stat.gov.pl> (dostęp 8.12.2020).
- Jaśkowska M., *Dostęp do informacji publicznych w świetle orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego*, Toruń 2002.
- Kamińska I., Rozbicka-Ostrowska M., *Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*, wyd. 3, Warszawa 2016.
- Kasprzyk B., *Wykluczenie społeczne a cyfrowe w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy”* 2015, nr 44.
- Kędzierska K., *Bezwioskowy tryb dostępu do informacji publicznej – schemat postępowania*, „Informacja w Administracji Publicznej” 2017, nr 3.
- Knopkiewicz A., *Tryby udostępniania informacji publicznej*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2004, z. 4.
- Popiołek M., *Wykluczenie cyfrowe w Polsce, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy”* 2013, nr 32.
- Rocznik Statystyczny*, Warszawa 2012.
- Rocznik Statystyczny*, Warszawa 2018.
- Spółczesność informacyjna w Polsce w 2020 roku*, www.stat.gov.pl (dostęp 26.06.2021).
- Strategia kierunkowa rozwoju informatyzacji Polski do roku 2013 oraz perspektywiczna prognoza transformacji społeczeństwa informacyjnego do roku 2020*, Warszawa 2005.
- Szczęsny J., *Wykluczenie cyfrowe to poważny problem. Niestety, cały czas się pogłębia*, www.antyweb.pl (dostęp 4.02.2019).

- Szlachetko J., *Bezwioskowe tryby udostępniania informacji publicznej*, w: J. Szlachetko, *Partycypacja społeczna w lokalnej polityce przestrzennej*, Warszawa 2017.
- Szustakiewicz P., *Zasady udzielania informacji publicznej w świetle orzecznictwa sądów administracyjnych*, w: Z. Duniewska, M. Stahl, A. Rabiega-Przyłęcka (red.), *Standardy współczesnej administracji i prawa administracyjnego*, Warszawa–Łódź 2019.
- Wierczyński G., *Udostępnianie informacji o prawie jako warunek skutecznej działalności prawotwórczej*, Gdańsk 2015.
- Wilk S., *E-administracja w społeczeństwie informacyjnym. Model a rzeczywistość na przykładzie województwa podkarpackiego*, Rzeszów 2014.

Selected legal aspects of digital exclusion in the context of access to public information

Abstract

This article presents selected legal regulations that form the principles of access to public information in the context of digital exclusion. The author believes that this paper is an attempt to provide answers to questions about the impact of law on the scope of digital exclusion and about how to counteract it. The paper addresses issues of the greatest importance to this particular legal matter, such as: forms of access to information, the impact of the development of e-government on the legal regulation of access to public information and solutions that provide for an objectively wide scope of access to information. The research allows for a diagnosis of the most important problems in the context of access to information and brings a basis for *de lege ferenda* conclusions. The prevailing research method applied in the paper is the analysis of the law in force.

Keywords: digital exclusion, right to information, access to information, administration

CYTOWANIE

Ulasiewicz M., *Wybrane prawne aspekty wykluczenia cyfrowego w sferze dostępu do informacji publicznej*, „Acta Iuris Stetinensis” 2021, nr 4 (vol. 36), 143–160, DOI: 10.18276/ais.2021.36-08.